

„Az úton száz halál vár”

Ales ébresztőórája vijjogja felszínre tudatomat a Millennium Guest House kényelmes kis szobájában hajnali háromnegyed háromkor. Negyed óra alatt elintézem reggeli teendőimet, azaz a fürdőszoba sürgős meglátogatását, mosdófelszerelésemet, törülközőm hátizsákba gyürkészését, hálózszakom összetekeresét, és csomagjaim gyors számbavételét. Mindezt a lehető legkevesebb mozgással, csendben teszem, gyertyafény mellett, ugyanis áram megint nincs. Ales cimborám a bal oldalára fordul, mormog valamit csehül, csak reménykedem benne, hogy nem felmenőimet szidja.

Háromkor már a holdtalan éjszakában ballagok az alvó város utcáján, a pályaudvar felé; négykor kellene indulnia buszomnak Delhi irányába, ez jó háromnapos utazás. Keylong falucskája lesz éjjeli menedékhelyünk, és onnan még majd' másfél nap az út Manalin keresztül a fővárosba, immár megállás nélkül. Késlekedni nem áll módomban, augusztus 3-án Delhiben kell lennem, mert hetedikén hajnalban könnyörtelenül indul az Aeroflot gépe Moszkva felé. És még mennyi dolgom van Delhiben: elmenni a Magyar Intézetbe, aztán leellenőriztetni a jegyemet, meg persze elkölteni utolsó rúpiáimat úti emlékekre, kis ajándékokra az otthoniaknak.

Fél négy körül érek le a buszmegállóba, egyetlen kocsi körül van némi mozgás, álmos emberek másznak föl a jármű tetejére, felszízajzni bádogládáikat, motyójukat a csomagtartóba. Én nem teszem ezt, nem bízom hátizsákomban vízhatlanságában ebben a monszun-áztatta világban. Beszuszakolom a sofőr széke mögé, a fotótáskát az ülés alá, fényképezőgépet az ölembe. Aztán - csodák csodája, hiszen Indiában vagyunk, ahol nem kötelező érvényű a menetrend - négy óra után csak felbőg a motor, és kissé rozoga buszunk útnak ered.

Utunk nem unalmas, ezer-ezerötszáz méter mély szakadékok szélén, irdatlan hegyek oldalában kanyarog a szerpentin; itt-ott, a mélyben kiégett autók roncsai, nekik nem sikerült megmaradni az útnak nevezett kecskeösvényen; egy-egy vad jak ugrik neki a meredélynek; sas libben fel odébb nagy lustán; szóval látnivaló van bőven ezen a vad, szélszaggatta homok és kősvatagban.

Este nyolc óra van, mire Keylongba érünk, ahol szobát találok a Neel Kanth Nalwa Paying vendégházban. A WC és mosdó a folyosó végén, olyan indiai stílusú, azaz két lábnyom között egy lik, találj bele, ha tudsz... Kitekerem a hálózszakomat, nem nagyon bízom az ágynemű tisztaságában. De az étteremben a vacsora jó, kínai ételt eszem, sült tésztát rengeteg zöldséggel, és a tea is ihatós. Hát lássuk a holnapi napot, és a holnaputánit is, immár megállás nélkül Delhiig vágtatunk.

Sofőrünk reggeli hatra tűzte ki az indulást, nyolc óra után magunk mögött is hagyjuk Keylong főutóját, helybéli, lapos arcú tibetiekkel és gyanús csomagjaikkal rogyásig megtömött buszunkban. Hová utaznak, és miért ennyi cók-mókkal? Sosem derül ki. Néha valaki füttyent a két ujja között, ott a sofőr megáll, akár a préri közepén is, ott az illető felragadja batyuját és leszáll. Seholy egy ház, egy sátor legalább, csak a széltépázta sivatag, de neki - úgy látszik - ott van halaszthatatlan dolga. Így megyünk, mendegélünk Manali felé.

Őszintén, unom már az utat. A busz zajos, bűdös, kényelmetlen; lábaim, fenekem már zsiborognak a hosszú üléstől; itt már útlevél-ellenőrzőpontok sincsenek, mint korábban, amik legalább leszállási és egy cigaretta-elszívási lehetőséget teremtettek. Csak megyünk, megyünk a nagy semmibe, alattunk és felettünk hegyek és nem fogy az út.

Aztán lent a mélyben megpillantok egy gompát - buddhista templomot - körülötte árus-sátrakat, és rengetek járművet, teherautókat, terepjárókat, néhány autóbust is. Mi lehet ez? Nem tudok rájönni. Jó fél óra is eltelik, mire leérünk; a busz megáll, leszállunk mindannyian csontjainkat megmozgatni. Megiszom egy teát, jó forró hogy átmelegedjek kissé - csípős ám a himalájai szemerkélő eső! Majd visszalépek a buszba, a kamerámért, hogy videózzam a vidéket. Nagy meglepetésemre a busz üres, csak az én csomagom árválkodik benne. Hé, mi ez? Mi folyik itt? Rohanás a sofőr után, kérdőre vonom, magyarázná meg, mi a csuda ez a kényszerpihenő? Rengeteg ladakhi és csekély számú angol szavából csak a "waiting" (várás, várakozás) szót tudom kiérteni. Jó, jó, várni, de mennyit és mire? Előkerül a kalauz is, vele már viszonylag könnyebb a dolgom, nagyobb az angol szókinccse. Egy francia lánnyal, Cloéval faggatjuk a történeteikről. Szóval várakozni kell, akár több napot is, mert blokádnak van az úton. Blokádnak? Hogyhogy? Betörték tán a pakisztánok, vagy Kína indított hadat? Nem, dehogy, de előző éjjel a hatalmas eső itt-ott elmosta az utat, a közlekedés megállt, de már az útépitők dolgoznak, olyan három-négy nap múlva járható lesz az út. Ha viszont nekünk sürgős, induljunk el gyalog, hat kilométerre ott a falu, ott kapunk járművet, átmehetünk Manaliba, a buszjegyünk Delhiig érvényes, felszállhatunk az első buszra és holnap a fővárosban lehetünk. Cloé már húzkodja

hátizsákja vízhatlan borítóját, az angol fiúk is málháznak nagy vidáman, én is bújok felszerelésem hevederjeibe. Hat kilométer? Mi az? Egy-másfél óra alatt leszaladjuk, aztán irány tovább! Drága Delhi, de kellemes lesz fülledt melegedben felengedni félfagyott állapotunkból! Neki is indulunk, vidáman nevetgélve, legalább mi legyünk jókedvűek, ha már az idő ilyen szomorú. Aztán a fiúk megtorpannak, hadaró angol nyelvű diskurzus következik egy-két percig, amiből persze mit sem értek, és nekifordulnak a meredek lejtőnek. Riadtan nézek utánuk. Megbolondultak ezek, vagy mi? Aztán rájövök: le akarnak vágni jó két kilométert a szerpentinből. Na, nem, gyerekek, ezen a vizes fűvön, csatakos, meredek lejtőn a simára kopott talpú cipőmben én nem kísérletezem; bárki bármit is gondol, nekem nem zerge volt az apám! S mielőtt utánam szólhatna valaki, nekiindulok én is, persze, tovább az úton, egyedül. Magányos vándor voltam mindig is, hát most újra az vagyok. Dudorászatok magamban lépteim ütemére, hogy ne érezzem lassan átnyirkosodó ruhám hidegét; ne vegyek tudomást hátizsákom egyre növekvő súlyáról. Nézelődöm: sárga fejű barázdabillegetők rebbennek fel a fűből, odébb pulyka nagyságú keselyű kacsázik el, varjak keringenek nagy károgással. Tán ebédelték ezek a dögevők? Úgy bizony, meg is látom a nagy falatot, tehát volt az istenadta. Ám nem tudok sajnálkozni rajta sokáig, mert felém libben a szél, és én megtántorodom a dögletes búztól. No, gyorsan el innen, ez kibírhatatlan! Megszaporázom a lépteimet, ki is kerülök a szél alól, szabadon lélegezhetem. Motorzúgás mögöttem, teherautó. Intek neki, a sofőr vidoran visszaint. Mi az, barátom, nem hallottál még autóstoppról? - füstölgök magamban, persze, fölöslegesen. Még vagy kétszer megismétlődik a dolog, mikor aztán buzgó integetésemre végre megáll egy csinos kis terepjáró. De ő csak a szakadásig megy - mondja - onnan gyalog kell továbbmennem. Sebaj, ezzel is előbbre vagyok. Talán, ha negyed órát mehetünk, aztán vége az útnak. Autók, bámész emberek zárják el mind a kilátást, mind az utat. Hát itt a kényelem vége. Adok a sofőrnek húsz rúpiát, errefelé ismeretlen a "köszönömre" való utazás.

Nem mehettem ötszáz métert, amikor nevetgélő asszonyok értek utol. Valamit magyaráztak madáracsicsergés-szerű nyelvükön, amiből persze mit sem értettem. Barátságosan visszavigyorogtam rájuk: - No, akkor menjünk együtt, ha már ilyen szépen összejöttünk! – mondom nekik magyarul, és tempójukhoz igazítom a lépteimet. Békésen ballagunk az útkanyarig, ami után kínos meglepetés ér. Egy újabb útszakadás. Ijedten torpanok meg. Erről nem volt szó! Kusza összevisszaság, hatalmas sziklák, kidőlt fenyők, csorgó vízerek, síkos sárpatatok, jobbra a szakadék, bal felől a bizonytalan hegyoldal, jaj nekem! Az egyik asszony megfogja a könyökömet, biztatóan mond valamit. Nekiindulunk a zürzavarnak. Megmegcsúsztva, ijedten egyensúlyozgatva, szegény nőre támaszkodva csak átkerülök a túloldalra. Szuszogva, saját tehetetlenségemen kissé szégyenkezve, izzadtságomat - ami összefolyik a hajamról lecsorgó esővízzel – törölgetve, megállok. Pihenek pár percet – dűnnyögöm csak úgy magam elé. Kihámozom magamat a hátizsákból, megpróbálok videózni, fényképezni. Kissé remeg a kezem, hiába, ilyen szakadék fölötti egyensúlyozáshoz nemigen szoktam. De bízom abban, hogy hamarosan leérek a faluba, és minden jóra fordul. De most már indulás, ne pocsékoljuk a drága időt, meg fádom is. Nekilódulok, nagy bizakodással.

Ami tart a következő, aztán az újabb és még újabb szakadásokig. Egyre rosszabbak, nagyobbak, veszélyesebbek. De már nem csak én küszködöm a lavinákon, sokan utolértek, néha egy-egy jólelkű hindu - látva esetlenségemet - kezét nyújtva segít átvergődni a hordalékon.

Aztán beérek egy nagyobb csoportot, az út szélén állnak, bámulnak lefelé. Mit néznek vajon? Lent teherautóroncs, hogy innen rántotta-e le az omladék, vagy az alattunk lévő útkanyarban találta-e telibe, nem tudni. Csak annyit látni, hogy fölösleges kísérletezni tovább az úttal, azon a kétségbeejtő kavarodáson csak az jut át, akinek szárnya van. Előző segítőim, két fiatal legény, tört angolsággal, de nagy lelkesedéssel vigasztalnak: No problem, van itt egy ösvény, csak ezer métert kell leereszkedni, és máris a faluban vagyunk. Ők segítenek, sőt egyikük viszi a hátizsákomat is. Ugyan, dehogy - hősködöm - elfér az a hátamon. Aztán rémülten meredek rá

a két fiúra. Hogy itt? Én?? Lefelé??!! Majd zerge koromban!!! De nem - gesztikulálnak - higgyem el, mások is itt mennek le. És valóban, három teherhordó, hátukon nagy zsákokkal, mezítláb, szinte futva indulnak neki a vizes, csúszós, tüskés bozótokkal és nagy kövekkel tarkította meredélynek, és mint vidám hegyi kecskék, inálnak lefelé. A hajam égnek mered. Én, aki hegynek fölfelé még csak-csak elboldogulok, de lefelé csak reszkető inakkal, rettegve hanyatt eséstől, megcsúszástól, bokatöréstől - volt már eltörve a bokám - merek elindulni, én ereszkedjem le ezen az istenverte hegyoldalon? Hát normális vagyok, hogy egyáltalán idejöttem? Isteneim, jaj, dehogy! Látva rettegő tétovázásomat, tovább biztatnak, sőt, egyikük előre indul, mutatva, hogy nem ördögösség a leereszkedés, erre az ösvény, induljak utána. Ösvény?? Mit nevezel ösvénynek, barátom? Ezt az istentelenül csúszós, alig kivehető zergecsapást? De más választás nincs: vagy itt maradok egy hétig a hegyoldalban, míg ki nem javítják az utat, ha egyáltalán kijavítják, vagy nekiindulok. Segítöm csuklón ragad, ez némi biztonságot ad, és zihálva, izzadva, remegő lábakkal tapogatva a meredeket, mászom utána. Ötven méter araszolás után megkönyörül rajtam kísérőm - inkább nevezzem vezetőmnek - és pihenést javasol. Lezökkenek egy farönkre.

- Mit is mondtál előbb, barátom? Hogy viszed a zsákomat? Tessék, itt van, nagyon köszönöm! Nem, a gépet és a kamerát majd én cipelem, bízom abban, hogy nem töröm össze őket.

Hát azt az állítólag egy kilométert igyekszem elfelejteni. Szerencsétlen vezetőmbe kapaszkodva csúszkáltam, imbolyogtam, botladoztam az egyre jobban megeredő esőben latyakká váló, mind csúszósabb, meredek hegyoldalon. Hanyatt vágódom, kis híján magammal rántva segítőmet. Nagy nehezen talpra rángat, ráállít egy sziklára. Az legalább nem csúszik. Int a kezével: maradjak nyugton, megnézi, merre biztonságosabb továbbmenni. Kisvártatva visszajön, újra kézen ragad. Megcsúszom megint, ő is megbillen. Valami olyasmit mond, hogy „suku, suku”, amit úgy értek, hogy „óvatosan, óvatosan”. Így aztán óvatosan hanyatt esem, elrántva őt is. Menthetetlenül csúszunk lefelé, míg egy áldott túskebokor megállítja zuhanásunkat. Egek, ha nincs ott az a csodálatos túskebokor! Ma sem tudom, milyen faj lehetett, nem volt érkezésem tüzetesen meg szemlélni, szúrt, szaggatott, de megállított minket. Aztán az egész ereszkedés tompa zürzavarrá, lidércnyomássá válik. Már nem törődöm cipővel, ruhával, minek is, hisz' tocsogok kívül-belül, csak a kamerát, fényképezőgépet és az életemet óvom. Rémlik, hogy át kell kelni egy vízmosáson, majdnem visszazuhanok, hárman is megragadnak, míg kirángatnak a szakadék szélére. Remegő térdekkel, a félelem izzadságától lucskos ruhában, behorgadt ujjakkal görcsösen kapaszkodva kísérőm karjába, botladozom tovább, átkozva monszunt, Himaláját, az egész istenverte Indiát. És persze elsősorban azt az ostoba fejemet, hogy képes voltam eljönni ide, hogy itt pusztuljak el ezen az átkozott hegyoldalon, esőbe, sárba fulladva. Ó, én hatökör! Ostoba balfácán! Már szinte sírok dühömben, meg persze, a kimerültségtől, mikor szelídül a lejtő, fenyők közé érünk, és vezetőm előre mutat a fák közt: - Itt a falu, leértünk a hegyről. Nem tudom, mennyit szenvedtünk a leereszkedéssel, legalább négy órát bizonyosan, de végre itt vagyunk! Másik cimborám, aki a zsákomat cipelte, jobb kezének hüvelykujjával az égre bökve jelzi: - Győztünk! Még ugyan lihegve, de már vigyorogva mutatom én is a győzelem jelét.

De most már gyerünk, igyunk meg valahol egy forró teát, sok tejjel, sok cukorral, vegyünk cigarettát, gyufát, mindez valahol a hegyen maradt, és szusszanjunk egyet! Beülünk egy kis kifőzdébe, csurom vizesek vagyunk, sárosak, szakadtak, úgy nézünk ki, mint a hegyi zsványok. De kit érdekel? Már csak öt kilométer Manaliig, és onnan csupán nyolcszáz Delhiig. Átvisznek őket kis teherautón Manaliba, akár indulhatunk is. Vízről cuppogó cipőben caplatok utánuk, vidoran cigarettázva; már a fényképezőgépet, kamerámat is barátaim viszik. Haragosan sustorgó, örvénylő hegyi folyó mellett visz az út. Ijesztően megáradt ez is az éjszakai esőtől. A manali buszpályaudvaron őszinte hálával borulok nyakába két megmentőmnek. Ha ti nem lettetek volna, barátaim, valahol nyakam szegve hevernék azon az átkozott hegyoldalon!

A buszok körül hatalmas kavardás, alig találom meg a delhi járatot. Örömmel veszem észre Cloét, a szép, fiatal francia lányt, keylongi útitársamat. Ő előbb ért le a hegyről, hiába, harminc évvel fiatalabb nálam, át is öltözött valahol. Nevetve néz végig rajtam. Nem tudok ruhát cserélni? – kérdezi. De nem ám, minden tiszta holmim az Anoop Hotel raktárában van, Delhiben. Majd holnap délelőtt.

Hosszú, nagyon hosszú az út a fővárosig. Kimerült vagyok, fázom is átázott ruháimban. Aludni nem tudok a kényelmetlen ülésen, mozogni nemigen merek, Cloé a vállamon alszik. Kegyetlenül nehezen hajnalodik, fényes reggel van, mire beérünk Észak-Delhibe. Hová tovább? – kérdezem a lánytól, ahogy lekaszálódunk a buszról. Ő nem ismeri Delhit, először van itt, a New-Delhi pályaudvarról megy tovább a vonata Bombay felé. Remek – mondom – én a Main Bazarba megyek a szállodámba, onnan egy kőhajításra van a pályaudvar. Riksát fogunk, máris robogunk a város szíve felé. A Hotel Anoop előtt megállítom a járgányt, elbúcsúzunk egymástól. A szálloda portársa alig ismer meg: hiába, két hete mentem el északra, és igen elgyalázott állapotban kerültem most vissza. Ne nézz rám így, barátom – mondom neki – a Himalájából jövök. Közben a lány búcsúzó szavaira gondolok:

- Most nem csókollak meg, mert nagyon mocskos vagy, de jövő nyáron majd itt találkozunk!